

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Кузіної Оксани Тадеївни
«Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя
засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Актуальність дослідження. Вибір теми дослідження зумовлений тим, що пізнавальна активність є основою засвоєння дитиною культурного досвіду людства, її успішної адаптації до соціуму, набування життєвої компетентності, життєздатності, обов'язковою умовою формування самостійності, ініціативності, творчості, що, в свою чергу, сприяє її гармонійному розвитку. На сучасному етапі розвитку вітчизняної дошкільної освіти підвищуються вимоги до її якості. Позиція дитини, як активного суб'єкта освітнього процесу, актуалізація її пізнавальної активності є одним з найбільш визначальних чинників якості освіти дітей дошкільного віку. Зважаючи на це, формування пізнавальної активності є однією з найбільш актуальних проблем у сучасній дошкільній освіті.

Сучасний соціум називають світом масових комунікацій. Важливість медіаграмотності була визнана Європейським парламентом у 2008 році (Резолюція Європейського парламенту «Медіаграмотність у цифровому світі» від 16 грудня 2008 року). На першому Європейському форумі з медіаграмотності (Paris, 2014) прийнято Паризьку декларацію ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху. Започатковано Міжнародний тиждень медіаінформаційної грамотності з 2015 року. Реалізація визначених в нормативних документах завдань медіаосвіти здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), Державного стандарту дошкільної освіти (2021), в яких наголошується на необхідності грамотного використання медіаресурсів, відображається запит суспільства на особистість, що володіє культурою використання медіапродукції. Оскільки різні засоби медіа виконують, окрім інформативної функції, ще й навчальну, виховну, розвивальну, просвітницьку, то формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя на основі застосування різноманітних засобів медіа є актуальним та доцільним.

Результати вивчення різних аспектів проблеми пізнавальної активності особистості відображено в низці досліджень таких учених як Г. Костюк, О. Савченко. Окреслено концептуальні ідеї розвитку пізнавальної активності в дітей дошкільного віку (О. Кононко, В. Котирло, С. Ладивір, Т. Ткачук). Розроблено теоретичні положення про структуру пізнавальної активності (О. Брежнева, В. Котирло, С. Ладивір, Т. Ткачук). Досліджено *особливості пізнавального розвитку дітей шостого року життя* (Л. Козак, Н. Іваненко). Визначено ефективні форми та методи формування пізнавальної діяльності

(Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Грама, Л. Мацко, Н. Голота, К. Волинець).

Науковцями вивчались особливості ефективного формування пізнавальної активності у дітей дошкільного віку, а саме: психологічні та педагогічні основи формування пізнавальної активності (О. Кононко, О. Фунтікова); стимуляція пізнавальних здібностей, яка зумовлюється змістом матеріалу (Б. Мухацька); умови розвитку пізнавальної активності (С. Козачук, Т. Дуткевич); засоби формування пізнавальної активності (Т. Ткачук, Т. Улькіна); роль сім'ї та індивідуальних особливостей дітей у розвитку пізнавальної активності (Г. Стадник, І. Товкач); особливості розвитку пізнавальної самостійності (В. Суржанська). Доведено залежність розвитку пізнавальної активності від контактів дитини з довкіллям (А. Богущ, О. Брежнева, О. Кононко). Досліджено зміст та особливості формування пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку під час ознайомлення з сезонними явищами (Л. Буркова) та особливості формування творчої самостійності у дітей старшого дошкільного віку в процесі пізнавальної діяльності (К. Волинець, Ю. Волинець).

У сучасних наукових дослідженнях вивчаються важливі для нашої дисертаційної праці проблеми: особливості соціалізації дітей в умовах сучасного медіасередовища (А. Мудрик, О. Петрунко, Б. Потятиник); зміст та особливості інформаційно-комунікаційної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (Р. Гуревич, С. Дяченко, С. Іць, О. Чекан); вплив сучасного інформаційного простору на психічний розвиток людини (О. Хартман). За результатами досліджень встановлено (Т. Давидченко, І. Кіндрат, М. Машовець, Е. Огар, О. Петрунко, Ю. Семеняко), що застосування в освітньому процесі ЗДО засобів медіа зумовлює ефективність цілеспрямованої медіаосвіти дітей дошкільного віку й дошкільної освіти загалом, зокрема формування пізнавальної активності в дітей шостого року життя.

Отже, проблема формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя набула актуальності, що підсилюється наявністю *суперечностей* між:

- об'єктивною потребою суспільства в особистості, яка має необхідність в пізнанні довкілля, в динамічному засвоєнні та обробці інформації та недостатньою увагою педагогічної теорії й практики до її формування, зокрема засобами медіа;
- декларуванням необхідності застосування різних засобів медіа в освітньому процесі ЗДО й недостатністю їх використання в практиці дошкільної освіти;
- дещо застарілими підходами до формування пізнавальної активності дітей шостого року життя в умовах ЗДО та сучасними вимогами до якості її розвитку;
- сучасними вимогами до формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа та недостатньою готовністю вихователів до формування досліджуваної якості в умовах ЗДО;

- потребою дітей шостого року життя у психолого-педагогічному супроводі формування їх пізнавальної активності засобами медіа та недостатністю методичного забезпечення освітнього процесу ЗДО в означеному контексті.

Водночас, проблема формування пізнавальної активності дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти не була предметом спеціального вивчення. Тож її дослідження є актуальним, доцільним в контексті вищезазначених суперечностей.

Таким чином, необхідність подолання виявлених суперечностей та актуальність означеної проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми наукового дослідження Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка «Нова стратегія професійної підготовки педагога в умовах євроінтеграції» (реєстраційний номер 0116U002963) (05.16 - 05.21).

Тему дослідження «Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа» затверджено Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 10 від 26.11.2020 р.). Тему «Формування пізнавальної активності дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти» узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 1 від 02.02.2021 р.). Тему дослідження «Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти» уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 2 від 04.04.2022 р.).

Мета дослідження: полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

Для досягнення поставленої мети визначено **завдання:**

1. Шляхом порівняльного аналізу філософських, соціологічних, психолого-педагогічних досліджень дослідити теоретико-методологічні та методичні основи формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

2. Визначити критерії, показники, рівні сформованості пізнавальної активності у дітей шостого року життя.

3. Визначити та обґрунтувати педагогічні умови ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

4. Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження – формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа.

Теоретико-методологічною основою дослідження слугують: наукові положення філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Курило та інші); філософські ідеї гуманізму й сучасні концепції гуманізації освіти (Ш. Амонашвілі, І. Бех, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень та інші); теорії особистості й розвитку її в діяльності (Г. Костюк та інші); концепції системного (Л. Берталанфі, П. Друкер, О. Ліннік, Г. Саймон та інші), компетентнісного (О. Пометун, О. Савченко та інші), діяльнісного (Д. Дьюї, В. Кіппатрик, Е. Коллінг та інші), особистісно орієнтованого (І. Бех, О. Пехота, М. Чобітько та інші), аксіологічного (І. Зязюн, Т. Піроженко та інші) методологічних підходів до виховання й розвитку особистості; фундаментальні ідеї, концепції, наукові положення та постулати, що стосуються визначення змісту пізнавальної активності особистості (В. Лозова, О. Савченко та інші); структури пізнавальної активності (О. Брежнєва, В. Котирло, С. Ладивір, Т. Ткачук, І. Товкач та інші); розвитку пізнавальної активності у дітей дошкільного віку (О. Кононко, В. Котирло, С. Ладивір, Т. Ткачук та інші); застосування ефективних форм, методів, засобів формування пізнавальної діяльності у дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти (Л. Артемова, А. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама, М. Машовець, К. Волинець та інші); особливостей використання засобів медіа в освітній галузі, зокрема в галузі дошкільної освіти (О. Брежнєва, С. Ладивір, В. Лозова, Л. Лохвицька, Л. Проколієнко, О. Проскура, Т. Садова, А. Рудакова, В. Суржанська, Г. Стадник, Т. Ткачук, І. Товкач, К. Щербакова та інші).

Для досягнення мети й вирішення окреслених завдань були застосовані такі **методи дослідження**:

– *теоретичні методи* – вивчення, аналіз та узагальнення філософської, педагогічно-психологічної літератури – з метою дослідження теоретичних аспектів проблеми; вивчення, узагальнення перспективного педагогічного досвіду – з метою з'ясування стану досліджуваної проблеми в практиці дошкільної освіти; синтез, систематизація й узагальнення – з метою визначення змісту базових понять дослідження й формулювання його термінологічного апарату; класифікація, порівняння, моделювання – з метою експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов формування пізнавальної активності дітей шостого року життя засобами медіа;

– *емпіричні методи* – цілеспрямоване педагогічне спостереження, бесіда, діагностичні методики – для визначення системи критеріїв, показників, характеристики рівнів сформованості пізнавальної активності; педагогічний експеримент в сукупності його констатувального, формувального, контрольних етапів для перевірки ефективності педагогічних умов формування досліджуваної якості у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти;

– *статистичні*: методи математичної статистики для оброблення результатів експериментальних даних та порівняння їх із вихідними, оцінювання достовірності відмінностей між показниками контрольних та експериментальних груп за результатами експериментально-педагогічної діяльності.

Експериментальна база дослідження. Основні результати дослідження **впроваджено** в освітній процес таких ЗДО: заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу № 200 «Зірниця» Святошинського району міста Києва (довідка № 13 від 20.02.2024 р.); Хмельницький заклад дошкільної освіти № 37 «Незабудка» Хмельницької міської ради Хмельницької області (ХЗДО № 37 «Незабудка») (довідка № 26/01-29 від 13.02.2024 р.); навчально-виховний комплекс «Домінанта», (дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа І ступеня – суспільно-гуманітарна гімназія – спеціалізована школа № 204 з поглибленим вивченням фізичної культури) Дніпровського району міста Києва державної адміністрації управління освіти (довідка № 01-13/76 від 13.02.2024 р.); заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 762 «Либідь» управління освіти Солом'янської районної в місті Києві державної адміністрації (довідка № 02 від 15.02.2024 р.); заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 105 відділу освіти Сихівського та Личаківського районів міста Львова (довідка № 8 від 12.02.2024 р.); заклад дошкільної освіти ясла-садок № 132 (ЗДО № 132) відділу освіти Сихівського та Личаківського районів міста Львова (довідка № 18-вих. від 12.02.2024 р.); Глухівський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Зірочка» Глухівської міської ради Сумської області (довідка № 01-27/03 від 21.02.2024 р.); заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1 Рівненської міської ради (довідка № 13 від 26.02.2024 р.); Пилиповицький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу «Пилипко» Бородянської селищної ради (довідка № 8 від 22.02.2024 р.); Хмельницький заклад дошкільної освіти № 54 «Пізнайко» Хмельницької міської ради Хмельницької області (довідка № 01-35/53 від 01.03.2024 р.).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *уперше*: обґрунтовано теоретико-методологічні, методичні засади формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти; розроблено систему формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах ЗДО в сукупності таких етапів: цільового, теоретико-методологічного, операційно-змістовного, рефлексивно-оцінювального; визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах ЗДО (забезпечення суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків усіх учасників освітнього процесу (вихователів, здобувачів дошкільної освіти, їх батьків та/або осіб, які їх замінюють) в умовах закладу дошкільної освіти; упровадження медіасередовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; застосування комплексу традиційних та інноваційних педагогічних методів, форм взаємодії вихователя з дітьми в

освітньому процесі закладу дошкільної освіти); експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування пізнавальної активності дітей шостого року життя засобами медіа в умовах ЗДО;

– **уточнено:** сутність основних понять дослідження «активність», «пізнавальна активність», «пізнавальна потреба», «допитливість», «пізнавальний інтерес», «пізнавальна діяльність», «пізнавальна активність дітей дошкільного віку», «пізнавальна активність дітей шостого року життя», «медіа», «засоби медіа», «медіатексти»; компоненти пізнавальної активності у дітей шостого року життя (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, емоційний, особистісний, вольовий); критерії сформованості пізнавальної активності у дітей шостого року життя (емоційно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-вольовий); особливості розвитку дітей шостого року життя як основи формування їх пізнавальної активності засобами медіа;

– **подальшого розвитку набули:** питання теорії та практики формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти; науково обґрунтовані уявлення про методологічні підходи, принципи, зміст, форми освітньої взаємодії вихователів з дітьми, педагогічні методи, засоби формування досліджуваної якості; особливості сприйняття дітьми впливу різних засобів медіа в умовах освітнього процесу ЗДО.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості застосування в практиці освітньої діяльності закладів дошкільної освіти: педагогічних умов формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа, а також розроблених відповідно до визначених умов змісту, форм, засобів, методів психолого-педагогічного супроводу формування досліджуваної якості; методичних розробок різних форм освітньої взаємодії з вихователями та батьками вихованців та/або осіб, які їх замінюють, з досліджуваної проблеми; використання спеціально створеного критеріально-діагностичного комплексу оцінки рівня та особливостей розвитку пізнавальної активності у дітей шостого року життя.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані при формуванні професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах університетського навчання та вдосконалення професійної компетентності вихователів ЗДО в умовах післядипломної педагогічної освіти. Отримані результати можуть стати підґрунтям для розробки науково-методичних рекомендацій, навчально-методичних посібників, програм навчальних дисциплін та навчально-методичних комплексів до них.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, практичні результати дисертації представлено в доповідях і повідомленнях на науково-практичних конференціях:

– *міжнародних:* «Освіта ХХІ століття: теорія, практика, перспективи: матеріали» (Київ, 18 квітня 2019); «Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти» (Київ, 2020); «Modern aspects of science and practice» Київ, 18 квітня 2019); «Актуальні проблеми наступності дошкільної і

початкової освіти» (Київ, 2020); «Modern aspects of science and practice» (Мельбурн, 30 листопада-03 грудня 2021); «Trends of development modern science and practice» (Стокгольм, 16-19 листопада 2021); «About the problems of practice, science and ways to solve them», (Мілан, 2021); «Scientific progressive methods and tools». (Рига, 06-08 листопада 2022); «Quality management in education and industry: experience, problems and prospects», (Флоренція, 05-07 травня 2024).

Публікації. Зміст і результати дисертаційного дослідження висвітлено в 17 наукових працях (8 – одноосібних, 9 – у співавторстві), а саме: 5 у співавторстві – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 12 публікацій (з них 8 одноосібних; 4 у співавторстві), у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Кузіна О.Т., Пономаренко Т.О. Формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку як феномен наукового дослідження. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2022. Вип. № 85. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. С. 151–155. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPUnc.series5.2022.85.32> Вебпосилання на видання: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/85/32.pdf>

2. Кузіна О., Пономаренко Т. Підготовка майбутніх педагогів до використання медіапростору в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 35(1). С. 89–93. DOI: <https://doi.org/10.28925/23112409.2021.3512> Вебпосилання на видання: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/300>

3. Кузіна О.Т., Пономаренко Т.О. Формування пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку засобами телебачення в умовах сімейного виховання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 43. Т. 2. С. 127–131. ISSN 2663-6085. DOI: <https://doi.org/10.32843/26636085/2022/43/2.26> Вебпосилання на видання: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2022/43/part_2/26.pdf

4. Кузіна О.Т., Новосельська Н.Т. Форми освітнього процесу у закладі дошкільної освіти та початковій школі у контексті наступності: компаративний підхід. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць. Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2021. Вип. № 38. С. 65–73. DOI: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.38\(11-12\)-5](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.38(11-12)-5) Вебпосилання на видання: <https://journal-discourse.com/uk/kataloh-statei/2021/2021-r-3811-12>

5. Кузіна О.Т., Новосельська Н.Т. Комп'ютерні ігри як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 54. Т. 2. С. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/26636085/2022/54.2.4> Вебпосилання на видання: <http://innovpedagogy.od.ua/54-2>

Публікації, в яких додатково висвітлено наукові результати дисертації

1. Кузіна О.Т. Психічні процеси як основа пізнавальної активності старших дошкільників. *Věda a perspektivy*. 2022. № 11(18). Praha, České republika. P. 155–164. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-11\(18\)-155-164](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-11(18)-155-164) Вебпосилання на видання: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/2941/2954>
2. Kuzina O. Inquisitiv as a Stage of Cognitive Activity of Children of Preschool Age. *Viae Educationios: Studies of Education and Didactics*. «Wydawnictwo Adam Marszałek». 2022. № 3. P. 96–101. DOI: <https://doi.org/10.15804/ve.2022.03.10> Вебпосилання на видання: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/en/10-15804/ve/1239-ve2022/ve20223/10161-ve2022310>
3. Oksana Kuzina, Ponomarenko Tetiana. The scientific paradigm in the context of technological development and social change : Scientific monograph. Part 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 464 p. ; P. 389–409. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-297-5-3> Вебпосилання на видання: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/317/8881/18530-1>
4. Кузіна О.Т. Діагностичні методики виявлення рівня сформованості пізнавальної активності дітей шостого року життя. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. Вип. 12 (18). С. 898–911. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12\(18\)-898-911](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-12(18)-898-911) Вебпосилання на видання: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/8054>
5. Кузіна О.Т., Пономаренко Т.О. Експериментально-педагогічна діяльність з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа. *Перспективи та інновації науки*. 2024. Вип. 3(37). С. 522–533. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-522-533](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-522-533) Вебпосилання на видання: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/issue/archive>
6. Кузіна О.Т., Пономаренко Т.О. Формування пізнавальної активності дошкільників засобом телебачення в умовах сімейного виховання. *Trends of development modern science and practice : the IX International Science Conference, November 16-19, 2021, Stockholm, Sweden*. P. 398–401. Вебпосилання на видання: <https://isg-konf.com/trends-of-development-modern-science-and-practice>
7. Кузіна, О. Засоби медіа як компонент освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Scientific Collection «InterConf»*. 2022. Вип. 131. С. 51–53. Вебпосилання на видання: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/1580>
8. Кузіна О.Т. Пізнавальний розвиток дошкільників засобами мультфільмів. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти* : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти. Київ : Міленіум, 2020. С. 274–276. Вебпосилання на видання: <https://kdpo.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/prohr-nastupn-do-po-20202.pdf>

9. Кузіна О. Використання медіаресурсів у процесі театральної-ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Київ, 18 квіт. 2019 р. Київ : Фенікс, 2019. С. 173–176. Вебпосилання на видання: https://lib.iitta.gov.ua/722585/1/2019_did-dep_1conf.pdf

10. Кузіна О. Розвиток пізнавального інтересу дошкільників засобами художнього слова. About the problems of practice, science and ways to solve them : XXIV Міжнародна науково-практична конференція, 04-07 травня 2021, Мілан, Італія. С. 162-164. Вебпосилання на видання: <https://isg-konf.com/uk/about-the-problems-of-practice-science-and-ways-to-solve-them-ua/>

11. Кузіна О. Пізнавальна активність дошкільників у світлі завдань українських освітніх програм для дошкільця. *Modern aspects of science and practice* : Abstracts of XI International Scientific and Practical Conference, Melbourne, Australia November 30 – December 03, 2021, P. 381-383. DOI: 10.46299/ISG.2021.II.XI

12. Кузіна О.Т., Пономаренко Т.О. Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти. Quality management in education and industry: experience, problems and prospects : the XI International Scientific and Practical Conference, March 18-20, 2024, Florence, Italy. P. 222–229. Вебпосилання на видання: <https://eu-conf.com/en/events/quality-management-in-education-and-industry-experience-problems-and->

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані здобувачкою особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

У спільно підготовленій статті з Т. О. Пономаренко «Підготовка майбутніх педагогів до використання медіапростору в освітньому процесі закладу дошкільної освіти» особистий внесок здобувача полягає у висвітленні стану формування досліджуваної готовності в умовах університетського навчання; проаналізовано навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін низки вітчизняних закладів вищої освіти.

У публікації «Формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку як феномен наукового дослідження» у співавторстві з Т. О. Пономаренко здобувачкою визначено теоретико-методичне обґрунтування формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя; на засадах означених основ дослідження здійснено уточнення змісту понять «активність», «пізнавальна активність», «пізнавальна потреба», «пізнавальна діяльність», «пізнавальний інтерес», які доповнюють одне одного та допомагають розкрити сутність, особливості основного поняття дослідження «пізнавальна активність дітей шостого року життя»; уточнено зміст цього поняття; розроблено зміст та узагальнено результати анкетування майбутніх вихователів, як одного з

методів наукового педагогічного дослідження, застосованого на констатувальному етапі експерименту.

У публікації «Формування пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку засобами телебачення в умовах сімейного виховання» підготовленій у співавторстві з Т. О. Пономаренко, здобувачкою було окреслено важливість ролі телебачення, значущість його різних функцій для виховання й розвитку дітей дошкільного віку; визначено теоретичне обґрунтування досліджуваної проблеми; узагальнено результати анкетування батьків вихованців стосовно їх досвіду використання телебачення як ефективного засобу формування пізнавальної активності в дітей шостого року життя.

У спільно підготовленій статті з Т. О. Пономаренко «Експериментально-педагогічна діяльність з формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа», здобувачкою визначено педагогічні умови ефективного формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя: (забезпечення суб'єкт-суб'єктних міжособистісних стосунків усіх учасників освітнього процесу (вихователів, здобувачів дошкільної освіти, їх батьків та / або осіб, які їх замінюють) в умовах закладу дошкільної освіти; упровадження медіасередовищної моделі організації життєдіяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти; застосування комплексу традиційних та інноваційних педагогічних методів, форм взаємодії вихователя з дітьми в освітньому процесі закладу дошкільної освіти) та коротко схарактеризовано їх змістове наповнення.

У статті, підготовленій у співавторстві з Н. Т. Новосельською, «Комп'ютерні ігри як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку», здобувачкою проаналізовано психолого-педагогічні та санітарно-гігієнічні умови використання комп'ютерів в освітньому процесі закладу дошкільної освіти; висвітлено зміст комп'ютерних ігор-презентацій, які доцільно застосовувати з метою ефективного формування пізнавальної активності в дітей шостого року життя.

У публікації «Форми освітнього процесу у закладі дошкільної освіти та початковій школі у контексті наступності: компаративний підхід», у співавторстві з Н. Т. Новосельською, здобувачкою проаналізовано основні форми організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти та початковій школі, відповідно до положень Державного стандарту дошкільної освіти, Державного стандарту початкової освіти та основних ідей концепції Нової української школи в контексті наступності між дошкільною та початковою освітою.

У співавторстві з Т. О. Пономаренко в публікації «Формування пізнавальної активності в дітей старшого дошкільного віку», що є розділом зарубіжної колективної монографії, автором визначено структурні компоненти пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку (емоційний, мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний, вольовий); окреслено критерії розвитку пізнавальної активності дітей шостого року життя (емоційно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-вольовий),

відповідно до критеріїв визначено показники розвитку пізнавальної активності.

У публікації «Формування пізнавальної активності дошкільників засобом телебачення в умовах сімейного виховання» у співавторстві з Т.О. Пономаренко здобувачкою було здійснено аналіз телевізійних каналів українського телебачення щодо наявності передач для дітей, зокрема шостого року життя; доведено у структурі українського телебачення домінування розважальних передач, художніх та мультиплікаційних фільмів та дефіцит пізнавального контенту для дітей, зокрема шостого року життя.

У співавторстві з Т. О. Пономаренко в публікації «Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти» здобувачкою розкрито узагальнений зміст формувального експерименту, проаналізовано результати його контрольного етапу, на засадах яких засвідчено зростання рівнів розвитку пізнавальної активності в дітей шостого року життя в межах усіх її критеріїв, що підтверджує ефективність запропонованої експериментально-педагогічної діяльності з формування досліджуваної якості в умовах закладу дошкільної освіти.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (296 найменувань, з них 30 іноземними мовами), додатків. У роботі вміщено 25 таблиць, 10 рисунків, 1 формулу. Основний текст дисертації викладено на 214 сторінках, загальний обсяг роботи – 296 сторінки.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації й наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачкою в тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Рішення.

1. Дисертація Кузіної Оксани Тадеївни «Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані

результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.2.2017 за № 155/30023.

2. Дисертація Кузіної Оксани Тадеївни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Кузіна Оксана Тадеївна на достатньому рівні оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Кузіної Оксани Тадеївни «Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Кузіній О. Т. ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Головуюча:

завідувач кафедри дошкільної освіти
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
кандидат педагогічних наук, доцент

Олена ПОЛОВІНА

